

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS ŠIAULIŲ KALĖJIMĄ

2023-03-23
Nr. 4D-2022/1-1462
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2022 m. gruodžio 27 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos Šiaulių kalėjimo (toliau – Šiaulių kalėjimas) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nuteistiesiems neišduodant tinkamų valymo priemonių (toliau – Skundas).
2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma: „Šiaulių TI [Šiaulių kalėjimas] [...] bando įteigti, jog soda ir ūkinis muilas yra cheminiai valikliai, skirti valyti klozetui ir kamerai“.
3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2023 m. sausio 3 d. raštu Nr. 4D-2022/1-1462/3D-8 kreipėsi į Lietuvos kalėjimų tarnybos direktorių prašydama paaiškinti Skunde aprašytas aplinkybes. 2023 m. sausio 23 d. Seimo kontrolierė gavo Lietuvos kalėjimų tarnybos 2023 m. sausio 23 d. raštą Nr. 1S-537.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose pateikta ši informacija: „Vadovaujantis Šiaulių TI direktoriaus 2018-11-28 įsakymo Nr. 1/01-391 „Dėl suimtųjų (nuteistųjų) gyvenamųjų patalpų tvarkymo ir jose esančio turto naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nuostatomis, Šiaulių kalėjime laikomi kalintieji aprūpinami valymo priemonėmis, skirtomis švarai kamerose palaikyti (priedas 2). [...]. Šiaulių kalėjimo kamerų švarai ir tvarkai palaikyti, kalintiesiems skiriamas inventorių (šluota (šepetys), šiukšlių semtuvas, šiukšlių kibiras, kibiras, šluostės) bei valymo priemonės (soda, ūkiškas muilas)“.

5. Seimo kontrolierė 2023 m. sausio 3 d. raštu Nr. 4D-2022/1-1462/3D-10 kreipėsi į Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (toliau – NVSC) direktorių prašydama pateikti kompetentingą nuomonę dėl Skunde aprašytų aplinkybių. 2023 m. sausio 13 d. Seimo kontrolierė gavo NVSC 2023 m. sausio 12 d. raštą Nr. (12 15.1.1 Mr)2-1254.

Šiame rašte pateikta ši informacija:

5.1. „Laisvės atėmimo vietose laikomi asmenys gali naudotis valymo priemonėmis skirtomis buitiniams vartotojams. Pažymėtina, kad būtinės valymo-dezinfekcijos priemonės, tokios, kaip muilas ir soda, įvardijamos tinkamomis net pavojingų ir ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų židinių privalomojo aplinkos kenksmingumo pašalinimui“.

5.2. „Natrio karbonatas (soda) Informacijoje apie pavojų klases, kaip apibrėžta 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiantis ir panaikinantis direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006, neklasifikuojama(s) kaip ūmiai toksiška(s) priemonė, todėl gali būti naudojamas kaip būtinė priemonė gyvenamųjų patalpų, įskaitant ir sanitarinio mazgo, valymui“.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. Bausmių vykdymo kodekso:

92 straipsnis – „1. Arešto ir laisvės atėmimo bausmes atliekantiems nuteistiesiems užtikrinamos Lietuvos Respublikos higienos normas atitinkančios gyvenamųjų patalpų ir buties sąlygos“ (teisės akto nuostata, įsigaliojusi nuo 2023 m. sausio 1 d.).

173 straipsnis – „1. Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekantiems nuteistiesiems užtikrinamos reikiamos gyvenamųjų patalpų ir buties sąlygos, atitinkančios Lietuvos Respublikos higienos normas“ (teisės akto nuostata, galiojusi nuo 2022 m. sausio 1 d. iki 2023 m. sausio 1 d.).

7. Lietuvos higienos normos HN 134:2015 „Laisvės atėmimo vietų ir teritorinių policijos įstaigų areštinių sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. V-908 (toliau – HN 134:2015) *37 punktas* – „Patalpoms, kurias pagal laisvės atėmimo vietos, policijos areštinės vidaus tvarkos taisykles, valo patys jose laikomi asmenys (pvz., laisvės atėmimo vietos gyvenamosios patalpos, ilgalaikių pasimatymų patalpos), turi būti skirtos valymo priemonės (šepetys grindims, šluostė, šiukšlių semtuvėlis, kibiras, valikliai)“.

8. Suimtųjų (nuteistųjų) gyvenamųjų patalpų tvarkymo ir jose esančio turto naudojimo tvarkos aprašo, patvirtinto Šiaulių kalėjimo direktoriaus 2018 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. 1/01-391:

4 punktas – „Šiaulių TI laikomi asmenys privalo įstaigos administracijos paskyrimu eilės tvarka tvarkyti gyvenamąsias patalpas, kuriose gyvena“.

7 punktas – „Suimtieji (nuteistieji) skirti atsakingais už gyvenamųjų patalpų tvarkymą privalo: [...]; 7.2. gyvenamosios patalpos sienas, grindų, tualetų, prausyklų, sanitarinių bei kitų įrenginių bei baldų paviršius valyti kiekvieną dieną drėgnuoju būdu“.

8 punktas – „Suimtuosius (nuteistuosius) paskirtus tvarkyti gyvenamąsias patalpas valymo priemonėmis ir inventoriu aprūpina SVS [Saugumo valdymo skyriaus] specialistas“.

Tyrimo išvados

9. Skunde rašoma, kad Šiaulių kalėjimo pareigūnai Pareiškėjams neišduoda valiklių, kurie padėtų užtikrinti švarą gyvenamosiose patalpose.

10. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą nuteistiesiems turi būti užtikrinamos gyvenamųjų patalpų ir buties sąlygos, atitinkančios Lietuvos Respublikos higienos normas.

Laisvės atėmimo vietų kameros ar kitos patalpos, kuriose apgyvendinami nuteistieji, privalo būti švarios. Švaros ir tvarkos palaikymu kameroje rūpinasi patys jose laikomi asmenys, o laisvės atėmimo vietų administracija suteikia reikalingą materialinį būtinį aprūpinimą (valymo priemonių) (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. birželio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A822-1281/2013). Nagrinėjamu atveju tai reiškia, kad Šiaulių kalėjime laikomiems asmenims, kuriems yra paskirta tvarkyti gyvenamąsias patalpas, kyla pareiga kiekvieną dieną drėgnuotu būdu valyti gyvenamosios patalpos sienas, grindų, tualetų, prausyklų, sanitarinių bei kitų įrenginių bei baldų paviršius, o laisvės atėmimo vietos pareigūnams kyla pareiga pagal HN 134:2015 šiuos asmenis aprūpinti valymo priemonėmis (šepečiu grindims, šluoste, šiukšlių semtuvėliu, kibiru, valikliais).

11. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Šiaulių kalėjimo pareigūnai nuteistiesiems, kuriems yra paskirta tvarkyti gyvenamąsias patalpas, išduoda ūkinį muilą ir sodą bei laiko šias valymo priemones tinkamas švarai bei tvarkai gyvenamosiose patalpose palaikyti. Kaip minėta, Pareiškėjas su tokia Šiaulių kalėjimo pareigūnų pozicija nesutinka, t. y., jo nuomone, ūkinis muilas ir soda neturi pakankamai valomųjų savybių, kad tinkamai išvalytų gyvenamąsias, o ypač sanitarinio mazgo, patalpas. Pažymėtina, kad laisvės atėmimo vietų atitikties visuomenės sveikatos saugos reglamentų (higienos normų) reikalavimams vertinimą atlieka NVSC, kurio pareigūnai Seimo kontrolieri pateikė savo kompetentingą nuomonę ir paaiškino, kad ūkinis muilas ir soda yra įvardijamos tinkamomis net pavojingų ir ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų židinių privalomojo aplinkos kenksmingumo pašalinimui, t. y. gali būti sėkmingai naudojamos gyvenamųjų patalpų, įskaitant ir sanitarinio mazgo patalpų, valymui. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad Pareiškėjas savo Skunde nepagrįstai abejoja ūkinio muilo ir sodos valomosiomis savybėmis, o kartu ir Šiaulių kalėjimo pareigūnų tinkamų teisės aktuose įtvirtintų pareigų vykdymu.

12. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundas dėl Šiaulių kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nuteistiesiems neišduodant tinkamų valymo priemonių, yra nepagrįstas.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

13. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Šiaulių kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nuteistiesiems neišduodant tinkamų valymo priemonių, atmesti.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė